

Tez No	İndirme	Tez Künye	Durumu
356204	05.12.2016 tarihine kadar kullanımı yazar tarafından kısıtlanmıştır.	Seküler hayatla tasavvuf arasındaki ilişkide köprü metinler: Sâkînâmeler / Sakinames: literary works bridging secular life and sufism Yazar: BANU DURGUNAY Danışman: DOÇ. DR. NURAN TEZCAN Yer Bilgisi: İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi / Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Edebiyatı Bölümü Konu: Türk Dili ve Edebiyatı = Turkish Language and Literature Dizin:	Onaylandı Yüksek Lisans Türkçe 2013 165 s.

İşret meclislerini anlatan sâkînâmeler divan edebiyatının belki de en gerçekçi metinleridir. Buna rağmen sâkînâmeler ile ilgili çalışmalar çoğunlukla türün oluşumu ve tanımlanmasına dayanır ya da tek bir şaire ait sâkînâmenin edebî değeriyle sınırlanır. Farklı yüzyıllarda oluşturulmuş sâkînâmeler karşılaştırmalı olarak incelendiğinde gerçekçi betimlemeler içeren bu metinler çağının hayata bakışını ve bunun paralelinde de biçimin ve içeriğin değişen ve değişmeyen yönlerinin tespitine olanak verecektir. Buradan yola çıkılan çalışmada 16. yüzyıldan Revânî'nin İşretnâme'si, 17. yüzyıldan Atâyî'nin 'Âlemnümâ'sı ve 19. yüzyıldan Aynî'nin Sâkînâme'si karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Mesnevilerin her biri çağdaşı olan çeşitli kaynaklarla beraber değerlendirilerek sâkînâmelerdeki gerçekçiliğin somut bir biçimde ortaya konması hedeflenmiştir. İşret meclislerine ilişkin betimlemeler üzerinde durulduğunda, bu entelektüel ortamların yüzyıllar içinde nasıl korunarak sürdürüldüğü de gözlemlenmiştir. Sâkînâme türü tanımlanırken ya tasavvufi ya da dünyevi olarak düzenlendiği söylenir. Bu tanımdan yola çıkan çalışmaların bir kısmında şairin bezm mazmunlarına tasavvufi karşılıklar önermesinden hareketle dünyevi meclis betimlemeleri göz ardı edilir ve metnin tamamının tasavvufi olduğu yorumu tercih edilir. Çoğu zaman şairin manevi hayatına ilişkin veriler de mesnevilerin tasavvufi olduğu iddiasının dayanağı olur. İşret meclisinin gerçekçi betimlemeleri göz ardı edilmeden sâkînâmelerdeki tasavvufi çağrışımların incelenmesi gerekmektedir. Bu nedenle, Halil İnalçık'ın yüksek zümre kültüründe dinin, tasavvufun, kadim İrani gelenekle birlikte yaşadığı tespitinden yararlanılarak mesnevilerdeki tasavvufi göndermeler irdelenmiştir. Revânî ve Atâyî'nin sâkînâmelerine bakıldığında bezm mazmunlarının tasavvufi çağrışımlarının yoğunluğunun başnazlıkla beraber arttığı gözlemlenmiştir. Aynî'nin Sâkînâme'sinin tasavvuf incelemesi bakımından özel bir değeri bulunmaktadır. Aynî, eserini tasavvufi ve dünyevi meclis betimlemelerini birbirinden tamamen ayırarak düzenler. Sâkînâme birinci bölümüyle tasavvufun düşünce sisteminin içinden üretilen entelektüel birikimin üretimlerini yansıtırken, ikinci bölümüyle bu düşüncelerin üretim ortamı olan işret meclislerinin somut yönünü sergiler. Anahtar Sözcükler: sâkînâme, işret meclisi, tasavvuf, gerçekçi metinler.

Sakinames, recounting bazms, are perhaps the best example of realistic classical Ottoman poetry. Research on sakinames, however, is mostly limited to the development and classification of the genre or to an analysis of sakinames by a single poet. A comparative analysis of sakinames produced in different centuries which encapsulate realist narrations of the era, thus shedding light on contemporary life, will enable an examination of variable and unvariable aspects of the context and the genre. Drawing from this perspective, this research embarks on a comparative analysis of Revânî's İşretnâme from the 16th century, Atâyî's 'Âlemnümâ' from the 17th century and finally Aynî's Sâkînâme from the 19th century. The aim is to reveal the realism in sakinames by comparing the masnavis with their contemporaries. Focusing on the narrations of the bazms, the author will elucidate how the intellectual environment was preserved and even sustained throughout centuries. When defining the genre, sakiname, it is posited that the sakiname originated either from Islamic mysticism or worldly concerns. Research drawing on this classification neglects their worldly characteristics and approaches sakinames from purely a Sufistic perspective. More often than not, information on the poet's life is considered as supporting evidence for a sufistic perspective of the

masnavi. While it is necessary to examine sufistic associations in the sakinames, the realist narrations of the bazm should also be considered. This study draws on the Halil İnalçık's assertion that religion and sufism in upper class culture coexist with the old Persian tradition. As can be observed in Revânî's and Atâyî's masnavis, the intensity of sufistic associations in bazm imageries in sakinames increase when fundamentalism dominates social life. Aynî's Sâkînâme holds a special place in this study. Aynî organizes his work in such a way that the sufistic and worldly aspects of his narration are separated. The first chapter of Sâkînâme, examines the intellectual work while the second studies the environment where they were created. Key Words: sakiname, bazm, sufism, realistic texts.